

Børne- og Undervisningsministeriet
Frederiksholms Kanal 21
1220 København K
E-mail: suzan.poedenphant@uvm.dk

WILDERS PLADS 8K
1403 KØBENHAVN K
TELEFON 3269 8888
MOBIL 9132 5651
MEFR@HUMANRIGHTS.DK
MENNESKERET.DK

DOK. NR. 21/01987-2

18. AUGUST 2021

HØRINGSSVAR OVER FORSLAG TIL ÆNDRINGSLOV AF LOV OM ERHVERVSUDDANNELSER

Børne- og Undervisningsministeriet har ved e-mail af 28. juni 2021 anmodet om Institut for Menneskerettigheders eventuelle bemærkninger til udkast til forslag til lov om ændring af lov om erhvervsuddannelser (Hjemmel til at udstrække uddannelsesforløb m.v. for visse elev- og lærlingegrupper).

Instituttet har følgende bemærkninger:

DEN MENNESKERETLIGE BESKYTTELSE

FN's Handicapkonvention

Retten til uddannelse er beskyttet i en række internationale konventioner, heriblandt FN's Handicapkonventions artikel 24. Bestemmelsen foreskriver, at retten til uddannelse for mennesker med handicap skal sikres gennem et inkluderende uddannelsessystem. Det følger af konventionens artikel 24, stk. 5, at de danske myndigheder er forpligtet til at sikre, at mennesker med handicap har adgang til erhvervsuddannelser uden diskrimination og på lige vilkår med andre. Myndighederne skal i den forbindelse sørge for rimelig tilpasning til elever med handicap.

Forpligtelsen til at yde rimelig tilpasning angår en individuel tilpasning møntet på den enkelte persons kompensationsbehov i en konkret situation. Rimelig tilpasning adskiller sig derved fra generelle tiltag, der sigter mod at sikre lige muligheder for en gruppe af personer med handicap.

Rimelig tilpasning er i handicapkonventionens artikel 2 defineret som "nødvendige og passende ændringer og justeringer, som ikke indebærer en uforholdsmæssig stor eller unødvendig byrde, når dette er nødvendigt i et konkret tilfælde for at sikre, at personer med handicap kan nyde eller udøve alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder på lige fod med andre."

Det præciseres endvidere i artikel 2, at diskrimination på grund af handicap ”omfatter alle former for diskrimination, herunder nægtelse af rimelig tilpasning”, på alle samfundsområder. Ifølge handicapkonventionen udgør manglende opfyldelse af pligten til rimelig tilpasning altså diskrimination, jf. herved også konventionens artikel 5, stk. 3.

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

Retten til uddannelse følger ligeledes af tillægsprotokol 1, artikel 2 til Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK). Bestemmelsen fastslår, at ingen må nægtes retten til uddannelse.

EMRK indeholder desuden i artikel 14 et diskriminationsforbud, der finder anvendelse inden for konventionens anvendelsesområde. Diskriminationsforbuddet i artikel 14 dækker en ikke-udtømmende liste af diskriminationsgrunde, herunder handicap.

Rimelig tilpasning er ikke nævnt i EMRK. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har imidlertid i sager om diskrimination på grund af handicap i forhold til retten til uddannelse fastslået, at rimelig tilpasning er et krav under diskriminationsforbuddet i EMRK artikel 14.¹

FLEKSIBLE VILKÅR ER VÆSENTLIGE FOR ELEVER MED HANDICAPS RET TIL UDDANNELSE

I udkastet foreslås det, at der indsættes en ny bestemmelse i lov om erhvervsuddannelser, der giver skolerne mulighed for efter en individuel vurdering at tilrettelægge grundforløbets anden del på særlige vilkår for elever og lærlinge med funktionsnedsættelse m.v. Det foreslås endvidere, at det ved denne tilrettelæggelse vil være muligt at udstrække varigheden af grundforløbets anden del med op til 50 procent.

Institut for Menneskerettigheder finder det særdeles positivt, at der med nærværende udkast og den bagvedliggende aftale af 10. maj 2021 om en samlet indsats for elever og studerende med handicap på ungdomsuddannelserne og de videregående uddannelser er et ønske om at øge fleksibiliteten på erhvervsuddannelsernes grundforløb. Udkastet udgør et vigtigt skridt i retningen af at sikre lige muligheder i uddannelsessystemet for mennesker med handicap.

¹ Se blandt andet Çam mod Tyrkiet, afgørelse af 23. februar 2016, sagsnummer 51500/08 og Enver Şahin mod Turkey, afgørelse af 30. januar 2018, sagsnummer 23065/12.

Instituttet udgav i februar 2020 en rapport om ligebehandling af elever med handicap på erhvervsskoler, hvori elevernes mønstre i forhold til frafald og gennemførelse på erhvervsuddannelserne blandt andet blev undersøgt. Undersøgelsen viste, at elever med handicap i langt højere grad frafalder sammenlignet med elever uden handicap, og at det højere frafald for elever med handicap både sker efter grundforløbet og på hovedforløbet efter praktikperioder. Instituttet vurderede, at både skole- og praktikperioder på erhvervsuddannelserne savner fleksibilitet, herunder mulighed for at tage skoleforløb på nedsat tid, samt bedre støttemuligheder for elever med handicap.²

Det er derfor instituttets opfattelse, at der på erhvervsskolerne vil være elever med handicap, der kan have behov for fleksible vilkår i form af nedsat tid under hele uddannelsesforløbet for at kunne gennemføre en erhvervsuddannelse på lige vilkår med andre. En øget fleksibilitet i hele erhvervsuddannelsesforløbet vil være centralt for at sikre lige adgang til uddannelse for mennesker med handicap.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Børne- og Undervisningsministeriet overvejer, om erhvervsskolernes mulighed for at tilrettelægge grundforløbets anden del på særlige vilkår for elever og lærlinge med funktionsnedsættelse kan udstrækkes til at gælde for hele grundforløbet samt hovedforløbet.

FORHOLDET TIL FORBUDET MOD DISKRIMINATION PÅ GRUND AF HANDICAP BØR UDDYBES

Det fremgår af lovbemærkningerne, at der ikke vil være tale om en pligt for skolen til at udbyde særlige forløb for elever med handicap, og at den enkelte elev eller lærling derfor heller ikke vil have en ret til dette. Hertil bemærkes, at ordningen ikke etableres som en pligt, da dette kan medføre uproportionale merudgifter for en erhvervsskole i lyset af, at en række uddannelser kun udbydes en gang årligt (udkastets almindelige bemærkninger, afsnit 2.1.2.).

Instituttet bemærker i den forbindelse, at et afslag på at udstrække varigheden af et uddannelsesforløb efter omstændighederne kan betragtes som et afslag på rimelig tilpasning, som kan udgøre diskrimination i henhold til FN's Handicapkonvention og EMRK artikel 14 set i sammenhæng med tillægsprotokol 1, artikel 2. Forpligtelsen til at foretage rimelig tilpasning gælder, såfremt en elev med handicap anmoder skolen om at træffe særlige foranstaltninger, herunder mulighed for at tage

² Institut for Menneskerettigheder (2020), *Ligebehandling af elever med handicap på erhvervsskoler*, tilgængelig via: <https://menneskeret.dk/udgivelser/ligebehandling-elever-handicap-paa-erhvervsskoler>.

uddannelsesforløbet på nedsat tid, med henblik på at give eleven samme muligheder for at gennemføre uddannelsen som elever uden handicap. Pligten til rimelig tilpasning omfatter desuden kun tilpasninger, som ikke er urimeligt byrdefulde for uddannelsesstedet, hvilket altid vil bero på en konkret vurdering.

Uanset, at der med den foreslåede bestemmelse ikke etableres en pligt for skolerne til at tilbyde særlige forløb til elever med handicap, kan en sådan forpligtelse i konkrete tilfælde følge af Danmarks internationale forpligtelser til at forhindre diskrimination på grund af handicap.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at Børne- og Undervisningsministeriet i lovbemærkningerne uddyber forholdet mellem den foreslåede ordning og den menneskeretlige beskyttelse mod diskrimination på grund af handicap, herunder pligten til rimelig tilpasning.

Der henvises til ministeriets sagsnummer 21/13018.

Med venlig hilsen

Mette Gaardsted Frandsen

JURIDISK RÅDGIVER